

ב"ה. אלול תשע"ח - אוגוסט 2018.

מנהגי חסידים בשעת ההקפות בשמחת תורה ובשעת ריקוד ה'מצוה טאניץ', והקשרים ביניהם.

מטלה לקראת סיום הקורס השני // הרב חיים אקר

ריקודי 'מצוה טאניץ' עם הכלה וריקודים עם הס"ת בהקפות שמחת-תורה

בכתבי רבי פנחס מקוריץ¹ מצאנו הקבלה בין ריקודים 'מצוה טאניץ' עם הכלה לבין ריקודים עם הס"ת בהקפות בשמחת תורה:

'מה שאנו עושין הקפות בשמחת תורה, הווא לרמז שנעוץ סופן בתחילתן ותחילתן בסופן, וכן בחתונה מרקדין תחילה סביב ואח"כ פנים בפנים, כי הוא 'נסירה'... בעניין המחולות שבשמחת נשואין, שבתחילה הולכין ב' ביחד, ואח"כ זה לעומת זה, כי היא סוד הנסירה הוא בסוד פנים בפנים!...'

מנהגים עתיקים של חסידים ביום שמחת תורה - אכן מצביעים על השוואה בינם לבין ריקודי 'מצוה טאניץ' עם הכלה. אמנם מנהגים עתיקים אלו נשכחו ואינם קיימים כבר שנים רבות, אך לאחר מחקר מעניין עלה בידי לשחזרם.

מנהג 'בדחנות' קודם ריקודי ה'מצוה טאניץ' וקודם ריקודי ההקפות בשמחת-תורה:

מנהג לבדח את משתתפי שמחת ה'מצוה טאניץ' בדברי 'בדחנות' הנאמרים קודם הריקודים. מנהג עתיק שמקורו במנהגי אשכנז²

בטרם החלו עם ההקפות, היו החסידים מתבדחים ומשתעשעים בשוכבות. על מנהג עתיק זה מובא מפי רבי אהרן השני מקרלין מפי אביו רבי אשר הראשון מסטולין (1760-1826):³

'שמעתי פעם אחת מא"א אדומו"ר זצוק"ל שדיבר קודם הקפות מן הפסוק **שמחו ונאספו** וכו'. ועוד פעם אחרת אמר מה זאת שמרגלא בפומא דאינשי לומר **שאצלינו שמחה כמו בשמחת תורה קודם הקפות**. ודיבר בזה הרבה!...'

תיאור השמחה 'קודם ההקפות' אנו מוצאים אצל רבי יצחק מנסכיו (1790-1868):⁴

'קודם סדר אתה הראית היה אדומו"ר [רבי יצחק מנסכיו] בא לבית התפלה והיה יושב על כסאו אצל השולחנות שהכינו לזה, ופניו למזרח, והיו מכריזין ומכבדין את כל מי שהיה שם בכבוד התורה, והי' **אומרים לפניו כל מיני בדיחותא והיה נהנה מזה ושמח ושחק מאוד, ואילו כשהיה מכריזין על איזה אדם בדרך חיובא לא הקפיד ע"ז**, אבל היה דעתו נוחה ושמחה מזה, והי' מכבדין אותו לומר אתה הראית והיה מתחיל ואומר בשמחה ודביקות עצומה מאוד!...'

נראה כי במנהג זה של הבדחנות בשמחת-תורה נהגו גם בראשית החסידות בחב"ד. נשתמרו דברי תורה מרבי שניאור זלמן מלאדי שאותם אמר 'בעת הריקודים בשמחת תורה בעת צחוקו'.

¹ אמרי פנחס השלם, בני ברק תשס"ג, כרך א, עמ' תכט-תל.

² מהרי"ל הלכות עשרת ימי תשובה. 'לשמח חתן וכלה מצוה להתלוצץ בפניהם' ובספר 'נטעי גבריא' להרב גבריא ציננער, ירושלים תשנ"ח, עמ' רע"ז, מוזכר מנהג הבדחנות לפני ה'מצוה טאניץ'

³ בית אהרן, ברודי תרל"ה, קמב עמ' ב.

⁴ זכרון טוב, פיעטרקוב תרנ"ב, דף יח עמ' א.

'דפי גמרא אינם חידוש בשמים, אבל נעלי בית לא נמצאים בגן עדן. פעם [למחרת שמחת תורה] כשהמלאכים הגיעו ומצאו בגן עדן נעלי בית, לא ידוע מה זה, הלכו למלאך מיכאל (ממונה כללי של ג"ע), וחקר ודרש ונתודע לו כי המה המלאכים שנבראו מהריקודים שמרקדים'.⁵

נוכחות נשים בעת ריקודי ה'מצוה טאנץ' ובעת ריקודי ההקפות בשמחת-תורה:

הנוהג הוא כי בעת ריקודי ה'מצוה טאנץ' עם הכלה נוכחות נשים ללא מחיצה. נוהג זה קיים גם בעת ריקודי ההקפות בשמחת-תורה, ועל כך מצאנו מקור לדברי רבי פנחס מקוריץ:

'אע"פ שכל השנה הקפיד מאד לבל תבואנה אפי' תינוקות קטנות בבית מדרשו, ואמר שקשה למחשבות זרות, במחת תורה בהקפות לא הקפיד כלל על זה...'.⁶

---

⁵ 'ספר השיחות תרצ"ז', עמ' 205 ובאריכות יותר בשיחת תרצ"ט עמ' 308. ובספר השיחות תש"א ס"ע 31 ואילך בשם הבעש"ט.
ספר 'הרב', ר' נחום גרינוואלד, חמ"ד, תשע"ה.
⁶ אמרי פנחס עמ' קל"ד.